

Sygn. akt III AUa 346/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2015 r. w Szczecinie

sprawy L. S.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w S.

przy udziale zaineresowanej H. S.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 stycznia 2014 r. sygn. akt VII U 3950/12

oddala apelację.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek

III A Ua 346/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 października 2012 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w S. stwierdziła ustanie ubezpieczenia społecznego rolników: wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego dla L. S. od 5 października 2001 r. wskazując, że w toku postępowania wyjaśniającego ustalono, iż w momencie przystąpienia do ubezpieczenia społecznego rolników na wniosek od dnia 5 października 2001 r., L. S. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, uzyskiwał z tego tytułu przychody, nadto skarżący przez cały okres ubezpieczenia rolniczego posiadał gospodarstwo rolne o powierzchni nieprzekraczającej 1 ha przeliczeniowego. Zdaniem organu, L. S. już od 5 października 2001 r. nie spełniał warunków podlegania ubezpieczeniu społecznemu

rolników, albowiem nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 1 rok przed rozpoczęciem działalności gospodarczej.

W odwołaniu od powyższej decyzji L. S. podniósł, że prawdopodobnie wobec pomyłki KRUS niezasadnie opłacał składki. W ocenie odwołującego, nie może on aktualnie ponosić negatywnych konsekwencji tego, że Urząd Gminy błędnie, (choć jego zdaniem prawidłowo), wyliczył hektary przeliczeniowe. Dalej ubezpieczony wskazał, że skoro prawo nie może działać wstecz, to tym samym organ rentowy nie mógł ustalić, że nie podlega on ubezpieczeniu społecznemu rolników od 5 października 2001 r. Wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i rozstrzygnięcie, że od 5 października 2001 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego, wypadkowego i macierzyńskiego.

W odpowiedzi na odwołanie rolniczy organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanej małżonkę odwołującego H. S.. Zainteresowana nie zajęła stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 13 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

L. S. od 15 czerwca 1994 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, świadcząc usługi budowlane w ramach Zakładu (...). Odwołujący nie zgłaszał przerw w prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej ani też jej likwidacji. W 1999 r. ubezpieczony postanowił działalność rzucić, bo miał zadłużenie. Postanowienia tego jednak nie zrealizował z uwagi na to, że musiał mieć jakieś pieniądze i dlatego prowadził działalność dalej. W 2001 roku w większości wykonywał zlecenia, żeby mieć pieniądze na przeżycie. W okresie od dnia 15 czerwca 1994 r. do dnia 30 listopada 2000 r. ubezpieczony opłacał składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Z dniem 1 grudnia 2000 r. ubezpieczony złożył druk wyrejestrowania płatnika składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, jednakże mimo wyrejestrowania działalność nadal wykonywał. Ubezpieczony nie zgłaszał przerw i zawieszenia działalności w Urzędzie Skarbowym. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczony od 2001 r. do 2003 r. oraz od 2005 r. do 2011 r. osiągał przychód. Ubezpieczony wykazywał przychód w wysokości: 4.500 zł w 2002 roku, 10.350 zł w 2003 roku, 0 zł w 2004 roku, 17.350 zł w 2005 roku, 39.033 zł w 2006 roku, 39.500 zł w 2007 roku, 27.000 zł w 2008 roku, 42.000 zł w 2009 roku, 44.500 zł w 2010 roku, 42.800 zł w 2011 roku oraz 44.500 zł w 2012 roku.

Umową dzierżawy z dnia 2 lutego 2001 r. L. S. wydzierżawił od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa nieruchomość rolną o powierzchni 0,80 ha. Umowa powyższa zawarta została na okres 5 lat, licząc od dnia 15 grudnia 2000 r. Umową z dnia 1 czerwca 2001 r. L. S. wydzierżawił od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa nieruchomość rolną o powierzchni 0,63 ha. Umowa powyższa zawarta została na okres 10 lat, licząc od dnia 1 czerwca 2001 r. Łączna powierzchnia gruntów rolnych, których odwołujący był posiadaczem wynosiła 1,43 ha fizycznego, tj. 0,4 ha przeliczeniowego.

W dniu 5 października 2001 r. L. S. dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników. Wraz z wnioskiem przedłożył w organie rentowym oświadczenie, że nie jest zatrudniany poza rolnictwem i nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej. Decyzją z dnia 17 października 2001 r. KRUS Oddział w S. stwierdził, że L. S. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 5 października 2001 r. W standardowej informacji zawartej w druku decyzji L. S. został pouczone o obowiązku poinformowania w ciągu 14 dni Kasy, o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (pkt 1). W punkcie 2 pouczenia wskazano, że rolnik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, nadal podlega

ubezpieczeniu społecznemu rolników. Jednocześnie wskazano, że osoby te z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczeniu społecznemu rolników podlegają tylko wówczas, gdy złożą w tej sprawie stosowne oświadczenie ZUS lub KRUS.

Umową dzierżawy z dnia 9 maja 2002 r. L. S. wydzierżawił od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa nieruchomość rolną o powierzchni 2,85 ha. Umowa powyższa zawarta została na okres 10 lat, licząc od dnia 1 kwietnia 2002 r. Łączna powierzchnia gruntów rolnych, których odwołujący był posiadaczem wynosiła 4,28 ha fizycznego, tj. 0,95 ha przeliczeniowego.

Aktem notarialnym z dnia 29 października 2002 r. I. S. darowała synowi L. S. oraz jego małżonce i córce nieruchomość zabudowaną, położoną w miejscowości O., składającą się z działki gruntu o powierzchni 0,1673 ha.

Umową dzierżawy z dnia 17 grudnia 2003 r. L. S. wydzierżawił od Skarbu Państwa – Nadleśnictwa R. w R. nieruchomość rolną o powierzchni 0,41 ha. Umowa powyższa zawarta została od 2 stycznia 2004 r. na czas nieoznaczony.

Łączna powierzchnia gruntów rolnych, których odwołujący był posiadaczem wynosiła 4,86 ha fizycznego, tj. 1,06 ha przeliczeniowego.

Decyzją z dnia 17 marca 2004 r. KRUS Oddział w S. stwierdził, że L. S. z mocy ustawy podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 2 stycznia 2004 r., w związku z posiadaniem gospodarstwa o powierzchni 1 ha przeliczeniowego. Decyzja powyższa w Informacjach w pkt 1 zawierała pouczenie, o obowiązku informowania organu o każdej okoliczności mającej wpływ na podleganie ubezpieczeniom społecznym.

W dniu 26 października 2011 r. do Placówki Terenowej KRUS w G. wpłynęły dokumenty - zaświadczenie o zmianie wpisu do EDG z dnia 13 października 2011 r. oraz wnioski z dnia 10 października 2011 r. o wpis do centralnej informacji i ewidencji o działalności gospodarczej. Na podstawie tych dokumentów organ rentowy powziął wiadomość, że L. S. od dnia 15 czerwca 1994 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą.

Po wypłynięciu wskazanych dokumentów, organ rentowy podjął postępowanie wyjaśniające. Pismem z dnia 1 grudnia 2011 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w G. wskazał, że L. S. został wpisany do rejestru podatników prowadzonego przez urząd jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od 27 maja 1994 r. W systemie informatycznym brak informacji o przerwach i zawieszeniach działalności. Pismami z dnia 24 stycznia 2012 r. oraz 27 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w G. poinformował KRUS, że L. S. opłacał składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 15 czerwca 1994 r. do 31 grudnia 1998 r. i od 1 stycznia 1999 r. do 31 listopada 2000 r. Pismem z dnia 21 marca 2012 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w G. poinformował, że L. S. w latach 2001-2003 oraz 2005-2011 osiągał przychody z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W 2004 roku płatnik nie osiągnął żadnych dochodów z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W latach 2000-2003 oraz w roku 2005 ubezpieczony był posiadaczem gruntów rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 1 ha przeliczeniowego. W roku 2004 program podatkowy doliczył omyłkowo powierzchnię 0,11 ha nieużytków rolnych do hektara przeliczeniowego.

Odwołujący posiada ogółem 4,8573 ha fizycznych, w tym 4,7473 gruntów rolnych, tj. 0,9310 ha przeliczeniowego.

W dniu 24 sierpnia 2012 r. odwołujący złożył w Placówce Terenowej KRUS w G. oświadczenie, w którym wskazał, iż nie był świadomy, że informacja dotycząca prowadzenia przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej nie została przekazana do KRUS – był przekonany, że to na Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych spoczywa obowiązek poinformowania organu rentowego. Ubezpieczony wskazał, że w 2004 roku nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego oraz przepisów prawa powołanych poniżej, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie przypominając, że w niniejszym postępowaniu pod rozagę Sądu poddana została ocena prawidłowości decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 31 października 2012 r., wyłączającej L. S. z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 5 października 2001 r.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że zgodnie z art. 5, 7 ust. 1, 2 i art. 16 ust. 1 pkt 1 - 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j. t. Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291 ze zm.) ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na podstawie ustawy podlega rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny. Przepisów tych nie stosuje się jednak do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 16 ust. 3 ustawy). Obowiązkowi ubezpieczenia podlega więc osoba, która odpowiada ustawowej definicji rolnika. Definicja ta zawarta jest w art. 6 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia. Zgodnie z tą definicją o uznaniu osoby fizycznej za rolnika nie decyduje prawo własności gospodarstwa rolnego, lecz faktyczne posiadanie samoistne lub zależne. Decyduje o tym także prowadzenie działalności rolniczej, co zgodnie z art. 6 pkt 3 oznacza działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym produkcji ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej, rybnej i leśnej.

Podsumowując tę część rozważań sąd pierwszej instancji podkreślił, że z przytoczonych uregulowań wynika jednoznacznie, iż objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników zależy od wielkości posiadanych przez rolnika hektarów przeliczeniowych, a ubezpieczenie to ma charakter ubezpieczenia obowiązkowego, w którym obowiązek uiszczenia składek powstaje automatycznie, z mocy samego prawa w rezultacie zaistnienia warunków objęcia ubezpieczeniem (art. 8 i 17 ustawy).

Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników opiera się na zasadzie wykluczenia podlegania temu ubezpieczeniu w czasie podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, zdefiniowanemu w art. 6 pkt 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jako ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach (art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy). Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa systemowa), osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Zgodnie natomiast z art. 8 ust. 6 ustawy, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się, między innymi, osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych. Zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W ocenie sądu pierwszej instancji, właściwa wykładnia cytowanych przepisów prowadzi do wniosku, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu „wyprzedza” ubezpieczenie rolnicze. Jest to oczywiste, jeśli zważyć na fakt, że władza publiczna partycypuje w przeważającej mierze w kosztach tego preferencyjnego (z racji wymiaru składek) systemu. Dlatego też - jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 marca 2006 r., P 8/05 (OTK-A 2006/3/28) - system ubezpieczenia społecznego rolników ma na celu zapewnienie tego ubezpieczenia jednoznacznie określonej grupie społecznej, dla której praca w gospodarstwie rolnym stanowi podstawowe źródło utrzymania.

Zasada pierwszeństwa podlegania przez rolnika innemu niż rolniczy tytuł ubezpieczeniu społecznemu doznała wyłomu przez dodanie ustawą z dnia 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników

(Dz. U. nr 124, poz. 585 ze zm.) do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, z dniem 1 stycznia 1997 r. art. 5a stanowiącego, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie przez co najmniej jeden rok, podejmował pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu. Mógł on jednak złożyć Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać ubezpieczeniu społecznemu z racji prowadzonej działalności gospodarczej. Cytowany przepis dawał zatem rolnikowi prawo do kontynuowania powstałego przed podjęciem działalności gospodarczej rolniczego ubezpieczenia społecznego, o ile spełniał w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach. Z unormowania tego nie wynikała przy tym reguła pierwszeństwa podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jego zbiegu z innym tytułem ubezpieczenia społecznego, a jedynie możliwość dokonania przez zainteresowanego wyboru systemu ubezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2006 r., I UK 172/05, OSNP 2007/3-4/52). Wybór ten dotyczył tylko sytuacji, gdy dana osoba spełniała jednocześnie przesłanki objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym i ubezpieczeniem społecznym z racji prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a można go było dokonać wyłącznie w momencie podejmowania tej ostatniej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2006 r., III UK 46/06, OSNP 2007/15-16/233) i to pod warunkiem uprzedniego (a więc bezpośrednio przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej), trwającego nieprzerwanie przynajmniej jeden rok podlegania z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, liczonego od dnia objęcia tym ubezpieczeniem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 618/99, OSNAP 2002/1/27 i z dnia 17 listopada 2000 r., II UKN 54/00, OSNAP 2002/12/290 i z dnia 7 kwietnia 2006 r., I UK 223/05, OSNP 2007/7-8/109). Sąd Okręgowy miał na uwadze, że przed 5 października 2001 r. L. S. nie podlegał (nieprzerwanie przez rok) ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, a jedynie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, niemożliwym byłoby (w przypadku wiedzy organu rentowego o kontynuacji prowadzenia działalności gospodarczej), objęcie wnioskodawcy rolniczym ubezpieczeniem społecznym. L. S. nie spełniał bowiem – jak słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji organ rentowy – warunków objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników.

Następnie sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w dniu 2 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 91, poz. 873). Aktem tym nadano nowe brzmienie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przede wszystkim, wydłużono okres nieprzerwanego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników uprawniający osobę podejmującą pozarolniczą działalność gospodarczą do wyboru systemu ubezpieczenia społecznego i uzależniono możliwość tego wyboru od formy opodatkowania wspomnianej pozarolniczej działalności gospodarczej. W myśl znowelizowanego ust. 1 powołanego artykułu, rolnik lub domownik, który podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata i rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej opodatkowanej zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli nie był pracownikiem i nie pozostawał w stosunku służbowym. Stosownie do ust. 5 tego artykułu, do dnia 14 lutego każdego roku rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą lub współpracujący przy prowadzeniu tej działalności, podlegający ubezpieczeniu, zobowiązany był po rozliczeniu roku podatkowego złożyć w Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok. W świetle ust. 7 zmienionego art. 5a niezachowanie terminu, o którym mowa w ust. 5, o ile nadal prowadzona była pozarolniczą działalność gospodarcza, było równoznaczne z zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć wspomniane zaświadczenie.

Sąd Okręgowy uznał, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż pomimo nałożonego na ubezpieczonego obowiązku, L. S. na przestrzeni lat nie przedłożył organowi rentowemu żadnych dokumentów potwierdzających prowadzenie działalności gospodarczej, w tym w szczególności nie przedłożył, stosownie do treści art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaświadczenia o formie opodatkowania prowadzonej działalności oraz zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok do dnia 14 lutego każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2004 r.) i do 31 maja każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 r. do 23 sierpnia 2005 r.). Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wymagane zaświadczenia nie zostały przez ubezpieczonego przedłożone, nie spełnił

on zatem ciężącego na nim obowiązku. Jednocześnie sąd ten podkreślił okoliczność – przyznaną przez ubezpieczonego - iż składając w dniu 5 października 2001 r. wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników, nie poinformował KRUS o prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, a wręcz wprowadził organ rentowy w błąd – złożył oświadczenie, że na dzień zgłoszenia do ubezpieczenia nie jest zatrudniony poza rolnictwem, jak również nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej. Niewątpliwie przy tym, (okoliczność ta pozostawała bezsporna w niniejszej sprawie), L. S. od 15 czerwca 1994 r. nieprzerwanie posiada zarejestrowaną w ewidencji działalności gospodarczej pozarolniczą działalność gospodarczą, której przedmiotem są usługi budowlane. W przypadku powzięcia przez organ rentowy wiadomości o prowadzeniu przez skarżącego działalności gospodarczej w dniu złożenia przez niego wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników, tj. w dniu 5 października 2001 r., zostałby on pouczone przez organ rentowy o warunkach podlegania takiemu ubezpieczeniu przez osoby prowadzące jednocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą oraz o ciężących na tych osobach obowiązkach.

Dopiero w dniu 26 października 2011 r. organ rentowy uzyskał informację (zaświadczenie o zmianie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, wniosek o wpis do centralnej ewidencji i informacji o działalności gospodarczej), że L. S. od 15 czerwca 1994 r. nieprzerwanie prowadzi działalność gospodarczą. Następnie w dniu 21 marca 2012 r. organ uzyskał informację, o wysokości osiąganych przez ubezpieczonego w latach 2001-2003, 2005-2011 przychodach z tego tytułu. Przy czym sąd meriti wskazał, że autentyczność dokumentów, na których opierał się sąd ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie, nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości tego sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też sąd ocenił je jako wiarygodne. Tak samo sąd pierwszej instancji ocenił pozostałe dokumenty zgromadzone w sprawie – zarówno te przedłożone podczas postępowania sądowego, jak i te zgromadzone w aktach organu rentowego.

Sąd Okręgowy miał także na uwadze, że okoliczności objęte dokumentacją zgromadzoną w aktach KRUS potwierdził L. S., który w zeznaniach złożonych 13 stycznia 2014 r. potwierdził zarówno fakt prowadzenia działalności gospodarczej od 1994 roku, jak i zatajenie tego faktu przed organem rentowym, w momencie składania wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników. Fakt prowadzenia przez ubezpieczonego działalności gospodarczej potwierdziła zainteresowana w sprawie - małżonka odwołującego, natomiast zeznająca w charakterze świadka córka ubezpieczonego M. K. nie posiadała wiedzy na temat prowadzonej przez L. S. działalności gospodarczej wskazując jedynie, że z tytułu ubezpieczenia rolniczego otrzymywał on dotacje.

Nadto sąd pierwszej instancji podkreślił - w świetle oświadczenia złożonego przez L. S. przed organem rentowym w dniu 24 sierpnia 2012 r., że był przeświadczony, iż obowiązek poinformowania KRUS o prowadzeniu przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej spoczywa na Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych - że oświadczeniu powyższemu przeczą zarówno zeznania samego wnioskodawcy omówione powyżej, jak i treść pouczenia zawartego w decyzji KRUS z dnia 17 października 2001 r.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał również, że wyrejestrowanie z ubezpieczeń ZUS (w świetle druku ZUS ZWPA nastąpiło od 1 grudnia 2000 r.) nie ma przesądzającego znaczenia w kwestii faktycznego podlegania temu ubezpieczeniu – w sytuacji, gdy L. S. w dalszym ciągu prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą – a taka właśnie sytuacja wynika zarówno z zeznań ubezpieczonego, jak z treści pisma Naczelnika Urzędu Skarbowego w G. z dnia 21 marca 2011 r.

Sąd meriti nie uwzględnił wniosku dowodowego pełnomocnika ubezpieczonego o przesłuchanie świadka G. K., na okoliczność rozmiaru prowadzonej działalności gospodarczej, ustalenia stopnia zaangażowania ubezpieczonego w prowadzoną działalność gospodarczą i wysokości dochodu osiąganego z tytułu jej prowadzenia, albowiem na gruncie poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń przeprowadzanie tego dowodu uznał za bezprzedmiotowe.

Również, w ocenie tego sądu, błędne wyliczenie areału gruntów rolnych posiadanych przez ubezpieczonego nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał - że wydając na wniosek w dniu 17 października 2001 r. decyzję o objęciu L. S. ubezpieczeniem społecznym rolników oraz w dniu 17 marca 2004 r. z urzędu o podleganiu z mocy ustawy

ubezpieczeniu społecznemu rolników - organ rentowy nie posiadał informacji, iż ubezpieczony prowadzi działalność gospodarczą. Przytoczone powyżej okoliczności pozwalają uznać zaskarżoną decyzję z dnia 31 października 2012 r. za prawidłową w zakresie, w jakim organ rentowy, wobec ujawnienia nowych dowodów stwierdził, że na dzień 5 października 2001 r. ubezpieczony nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Biorąc wszystko powyższe pod uwagę sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił je w całości.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się L. S., który w wywiedzionej apelacji wniósł o:

- jego zmianę poprzez ustalenie, że od dnia 5 października 2001 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego,

- zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych,

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, z uwagi na nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 36 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 83a ust. 2 ustawy systemowej poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji niezbadanie przez Sąd możliwego trybu wzruszenia przez Prezesa KRUS uprzednio wydanej przez niego decyzji o objęciu ubezpieczeniem społecznym i utrzymanie w ten sposób wstecznego skutku prawnego zaskarżonej decyzji;

2) naruszenie przepisów prawa proceduralnego, a w szczególności art. 227 k.p.c. z uwagi na to, że Sąd pominął istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zeznania świadka G. K., a w konsekwencji a priori uznał, że L. S. nie spełnia wymogów określonych w art. 6 pkt. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, uprawniających do nadania mu statusu rolnika.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że sąd pierwszej instancji całkowicie pominął w swoich rozważaniach, ustalenie trybu, w jakim decyzja

o objęciu ubezpieczeniem społecznym może zostać wzruszona, a zdaniem ubezpieczonego w stanie faktycznym niniejszej sprawy winien znaleźć zastosowanie art. 83a ust 2 ustawy systemowej, zgodnie z którym ostateczne decyzje mogą być

z urzędu uchylone, zmienione lub unieważnione na zasadach określonych

w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Z kolei przepisy tego kodeksu w żadnym ze swoich rozdziałów, a w szczególności w rozdziale 13, nie przewidują możliwości wydania decyzji administracyjnej, zmieniającej uprzednio wydaną decyzję w sprawie i to ze skutkiem ex tunc. Tym samym brak jest podstaw by uznać, że organ miał możliwość pozbawienia ochrony ubezpieczeniowej rolników decyzją z mocą wsteczną. Jednocześnie apelujący podniósł, że na podstawie decyzji

o objęciu ubezpieczeniem społecznym uzyskał określone uprawnienia, co determinuje ocenę tej decyzji jako prawno-kształtującej. W tym stanie rzeczy przedmiotowe uprawnienia winny podlegać gwarancjom wynikającym z zasady ochrony praw nabytych, co znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05.

Dalej ubezpieczony podniósł, że w sprawie niewiadomym jest, na jakiej podstawie sąd pierwszej instancji ustalił, iż L. S. jest osobą, która nie odpowiada ustawowej definicji rolnika z art. 6 pkt. 1 ustawy. Sąd wbrew dyspozycji art. 227 k.p.c., nie uwzględnił wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka G. K. na okoliczność ustalenia stopnia

zaangażowania ubezpieczonego w działalność rolniczą oraz rozmiaru prowadzenia tej działalności, a także ustalenia rzeczywistego areálu uprawianej przez skarżącego ziemi. Przeprowadzenie powyższego dowodu było konieczne do ustalenia, czy ubezpieczony trudni się działalnością rolniczą w sposób pozwalający na uznanie, iż odpowiada on ustawowej definicji rolnika.

Nadto apelujący wskazał, że nie może ponosić negatywnych konsekwencji błędnego ustalenia przez Urząd Miejski w N. areálu rzeczywiście uprawianej przez L. S. ziemi. Powyższe koresponduje z ustaleniami sądu pierwszej instancji, z których wynika, że w 2004 roku to program podatkowy doliczył omyłkowo powierzchnię 0,11 ha nieużytków rolnych do hektara przeliczeniowego posiadanej przez skarżącego ziemi, zaś ubezpieczony nie przyczynił się do zaistnienia powyższego błędu, tak w całości, jak i w części.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 i z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720).

Skarżący zarzucił w pierwszej kolejności naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 36 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 83a ust. 2 ustawy systemowej poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji niezbadanie przez Sąd możliwego trybu wzruszenia przez Prezesa KRUS uprzednio wydanej przez niego decyzji

o objęciu ubezpieczeniem społecznym i utrzymanie w ten sposób wstecznego skutku prawnego zaskarżonej decyzji. Apelujący stwierdził, że sąd pierwszej instancji całkowicie pominął w swoich rozważaniach ustalenie trybu, w jakim decyzja o objęciu ubezpieczeniem społecznym może zostać wzruszona. Skarżący wskazał, że przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego w żadnym ze swoich rozdziałów, a w szczególności w rozdziale 13, nie przewidują możliwości wydania decyzji administracyjnej, zmieniającej uprzednio wydaną decyzję w sprawie i to ze skutkiem *ex tunc*. W ocenie skarżącego, tym samym brak jest podstaw by uznać, że organ miał możliwość pozbawienia ochrony ubezpieczeniowej rolników decyzją z mocą wsteczną. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzut ten okazał się nieuzasadniony.

Po pierwsze, od chwili wniesienia do sądu powszechnego odwołania od decyzji organu rentowego (w okolicznościach sprawy opartej na art. 83 ust. 1 ustawy systemowej) sprawa staje się sprawą cywilną i podlega rozpoznaniu według zasad właściwych dla tej kategorii spraw (art. 83 ust. 2 ustawy systemowej w związku z art. 1 k.p.c.). Innymi słowy, ewentualne wady decyzji wynikające z naruszeń przepisów postępowania przed organem rentowym pozostają zasadniczo poza zakresem rozpoznania przez sąd, który w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych orzeka o prawach lub obowiązkach stron na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Zatem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sąd powszechny nie jest uprawniony do orzekania w przedmiocie nieważności decyzji administracyjnej, ale – przy uwzględnieniu przesłanek określonych w odpowiednich przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego – rozpoznaje istotę sprawy, którą stanowi istnienie (nieistnienie) wynikającego z przepisów prawa materialnego określonego prawa lub zobowiązania stwierdzonego wadliwą decyzją organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 594/13, LEX nr 1545147). Z powyższego wynika że rzeczą sądu rozpoznającego niniejszą sprawę była kontrola prawidłowości zaskarżonej decyzji z dnia 31 października 2012 r. w świetle przepisów prawa materialnego. Sąd Okręgowy prawidłowo zatem przeprowadził postępowanie dowodowe i zbadał stan faktyczny sprawy, dokonując subsumcji do norm prawa materialnego.

Zgodnie z art. 83a ust. 1 ustawy systemowej, prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Przepis art. 83a ust. 1 powołanej ustawy nie określa granic czasowych wydania decyzji w przedmiocie ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania stwierdzonego decyzją organu rentowego, co oznacza, że może ona być wydana w każdym czasie, jeżeli zostaną spełnione przesłanki wskazane w tym przepisie (por. powołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r., II UK 594/13, LEX nr 1545147). Z brzmienia zacytowanego przepisu wynika, że ponowne ustalenie prawa do świadczeń (lub zobowiązania) może nastąpić nie tylko w przypadku przedłożenia nowych dowodów, lecz także w przypadku ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń. Przy czym, nie jest wymagane ujawnienie nowych okoliczności, lecz takich okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, a nie zostały przez organ rentowy uwzględnione (por. wyrok WSA w Warszawie z dnia 15 marca 2007 r., V SA/Wa 170/07, LEX nr 960080).

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego sprawy, należy wskazać, że nowymi okolicznościami w rozumieniu art. 83a ust. 1 ustawy systemowej i to nie znanymi organowi było powzięcie przez rolniczy organ rentowy wiadomości, że L. S. od dnia 15 czerwca 1994 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie dokumentów - zaświadczenia o zmianie wpisu do EDG z dnia 13 października 2011 r. oraz wniosku z dnia 12 października 2011 r. o wpis do centralnej informacji i ewidencji o działalności gospodarczej, które w dniu 26 października 2011 r. wpłynęły do Placówki Terenowej KRUS w G. (por. k. 43-44 akt KRUS). Po wypłynięciu tych dokumentów, organ rentowy podjął postępowanie wyjaśniające. Pismem z dnia 1 grudnia 2011 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w G. wskazał, że L. S. został wpisany do rejestru podatników prowadzonego przez urząd jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 27 maja 1994 r., a w systemie informatycznym brak informacji o przerwach i zawieszeniach tej działalności (por. k. 54 akt KRUS). Pismami z dnia 24 stycznia 2012 r. oraz 27 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. Inspektorat w G. poinformował KRUS, że L. S. opłacał składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 15 czerwca 1994 r. do 31 grudnia 1998 r. i od 1 stycznia 1999 r. do 31 listopada 2000 r. (por. k. 56-57 akt KRUS). Następnie pismem z dnia 21 marca 2012 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w G. poinformował, że L. S. w latach 2001-2003 oraz 2005-2011 osiągał przychody z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (por. k. 64 akt KRUS i k. 25-43). W 2004 r. płatnik nie osiągnął żadnych dochodów

z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Jak prawidłowo stwierdził sąd pierwszej instancji – fakt, że wyrejestrowanie z ubezpieczeń ZUS (w świetle druku ZUS ZWPA nastąpiło od 1 grudnia 2000 r. - k. 44) nie ma przesądającego znaczenia w kwestii faktycznego podlegania temu ubezpieczeniu

– w sytuacji, gdy ubezpieczony w dalszym ciągu prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą – co wynika zarówno z zeznań ubezpieczonego, jak z treści pisma Naczelnika Urzędu Skarbowego w G. z dnia 21 marca 2011 r. Obowiązek ubezpieczeń społecznych jest bowiem związany z faktycznym wykonywaniem pozarolniczej działalności gospodarczej, a kwestie związane z formalnym zarejestrowaniem, wyrejestrowaniem czy zgłaszaniem przerw w tej działalności mają znaczenie w sferze dowodowej i nie przesądzają same w sobie o podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego. Zatem, jeśli określona osoba faktycznie prowadzi działalność dającą się zakwalifikować jako działalność gospodarcza, bez dopełnienia obowiązku jej rejestracji, należy uznać, że jest objęta obowiązkiem tych ubezpieczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533).

Przy czym, składając w dniu 5 października 2001 r. wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników, apelujący nie poinformował KRUS

o prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, a wręcz wprowadził organ rentowy w błąd – złożył oświadczenie, że na dzień zgłoszenia do ubezpieczenia nie jest zatrudniony poza rolnictwem, jak również nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej (por. k. 13 i 15 akt KRUS). Ponadto, jak wskazał Sąd Okręgowy

- okoliczności objęte dokumentacją zgromadzoną w aktach KRUS potwierdził L. S. w zeznaniach złożonych w dniu 13 stycznia 2014 r. - potwierdził zarówno fakt prowadzenia działalności gospodarczej od 1994 r., jak i zatajenie tego faktu przed organem rentowym, w momencie składania wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników.

Fakt prowadzenia przez ubezpieczonego działalności gospodarczej potwierdziła zainteresowana w sprawie - małżonka odwołującego (por. zeznanie H. S. k. 75).

W związku z powyższym, wskazać należy, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, w przypadku ponownego ustalenia przez organ rentowy z urzędu tytułu podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniu społecznemu wynikającemu z istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji ostatecznej (zatajenie faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących pozarolniczą działalność), ponownie wydana deklaratoryjna decyzja

o niepodleganiu rolniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego wywołuje skutek

z mocą wsteczną - art. 83a ustawy systemowej w związku z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 września 2007 r., III UK 39/07, OSNP 2008/21-22/330 i z dnia 16 września 2009 r., I UK 109/09, OSNP 2011/9-10/132). Sąd Najwyższy uznał, że we wskazanych okolicznościach, wydanie decyzji o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników było dotknięte od początku wadą prawną wywołaną faktem zatajenia podlegania innemu tytułowi ubezpieczenia społecznego. W niniejszej sprawie zaskarżona decyzja jest zatem decyzją deklaratoryjną stwierdzającą nie tyle ustanie, co niepodleganie przez L. S. z mocą wsteczną rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu i wydana została nie dlatego, że nastąpiła zmiana w stanie faktycznym lub prawnym, ale dlatego, że ujawnione zostały nowe okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszej decyzji, które od początku stanowiły przeszkodę do objęcia skarżącego rolniczym tytułem ubezpieczenia społecznego (por. powołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2007 r., III UK 39/07). Prawidłowość wydania przez organ rentowy decyzji korygującej z mocą wsteczną uprzednio ustalony bezpodstawnie tytuł rolniczego ubezpieczenia społecznego potwierdza także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 312/07 (LEX nr 528611). Jedynie wydanie przez organ rentowy decyzji zmieniającej z mocą wsteczną w sytuacji błędnej oceny znanych uprzednio organowi rentowemu faktów należałoby uznać za nieprawidłowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2010 r., II UK 187/09, OSNP 2011/15-16/216). Za właściwą podstawę prawną wydania zaskarżonej decyzji należało uznać zatem art. 83a ust. 1 ustawy systemowej. Niepowołanie jednak tego przepisu przez organ rentowy nie powoduje jednak nieważności decyzji czy jej merytorycznej wadliwości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 21 maja 2013 r., III AUa 1053/12, LEX nr 1331020).

Należy przy tym zaznaczyć, że powołany w apelacji wyrok Sąd Najwyższego (III UK 28/05) nie mógł znaleźć odniesienia przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, ponieważ zapadł na gruncie odmiennego stanu faktycznego (wydanie decyzji o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników nastąpiło wskutek błędu organu rentowego, a nie wskutek zatajenia dowodów i okoliczności jak w przypadku rozpatrywanej sprawy).

Sąd Apelacyjny uznał również za nieuzasadnione powoływanie się przez skarżącego na zasadę ochrony praw słusznie nabytych w sytuacji, gdy objęcie rolniczym ubezpieczeniem społecznym było skutkiem wprowadzenia rolniczego organu rentowego w błąd, a nie spełnienia ustawowych przesłanek warunkujących objęcie tym ubezpieczeniem. Zasada ta dotyczy tymczasem spełnienia ustawowych przesłanek nabycia danego prawa bez względu na stosunek do niego późniejszej ustawy; zasada nie rozciąga się na prawa nabyte niesłusznie czy niesprawiedliwie.

Jak prawidłowo wskazał sąd pierwszej instancji, zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przepisów art. 5, 7 ust. 1, 2 i art. 16 ust. 1 pkt 1 – 2 tej ustawy nie stosuje się do osób podlegających innemu ubezpieczeniu społecznemu, mających ustalone prawo do emerytury lub renty, lub mających ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Zatem, ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników opiera się na zasadzie wykluczenia podlegania temu ubezpieczeniu w czasie podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, zdefiniowanemu w art. 6 pkt 12 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jako ubezpieczenie społeczne lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach (art. 7 ust. 1 in fine oraz art. 16 ust. 3 ustawy). Natomiast, w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej, osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Prawidłowo wskazał również Sąd Okręgowy, że zgodnie z art. 8 ust. 6 ustawy, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się, między innymi, osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej

lub innych przepisów szczególnych. Natomiast w myśl art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Natomiast do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, z dniem 1 stycznia 1997 r. dodano art. 5a stanowiący, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie przez co najmniej jeden rok, podejmował pozarolniczą działalność gospodarczą, nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlegał nadal temu ubezpieczeniu. W tym zakresie prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, że przed dniem 5 października 2001 r. L. S. nie podlegał (nieprzerwanie przez rok) ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, a jedynie ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Nadto, trafnie stwierdził sąd pierwszej instancji, że ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż pomimo nałożonego na ubezpieczonego obowiązku, L. S. na przestrzeni lat nie przedłożył organowi rentowemu żadnych dokumentów potwierdzających prowadzenie działalności gospodarczej,

w tym w szczególności nie przedłożył, stosownie do treści art. 5a ust. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaświadczenia o formie opodatkowania prowadzonej działalności oraz zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok do dnia 14 lutego każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2004 r.) bądź do 31 maja każdego roku podatkowego (w brzmieniu obowiązującym od 2 maja 2004 r. do 23 sierpnia 2005 r.).

Reasumując, wyrok sądu pierwszej instancji oraz zaskarżona decyzja organu rentowego są prawidłowe. Wobec ujawnienia nowych dowodów i okoliczności, na dzień 5 października 2001 r. ubezpieczony nie spełniał warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Wobec powyższych rozważań błędne wyliczenie areálu gruntów rolnych posiadanych przez ubezpieczonego nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Jednocześnie należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że przesłuchanie świadka G. K. na okoliczność rozmiaru prowadzonej działalności gospodarczej, ustalenia stopnia zaangażowania ubezpieczonego w prowadzoną działalność gospodarczą i wysokości dochodu osiąganego z tytułu jej prowadzenia było bezprzedmiotowe; nie wpłynęłoby na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Kwestia posiadania statusu rolnika nie miała znaczenia w sprawie w przypadku, gdy ubezpieczony prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, nie posiadając jednorocznego okresu ubezpieczenia społecznego rolników przed jej podjęciem, jak również nie informując rolniczego organu rentowego o fakcie jej prowadzenia (zatajenie). W odniesieniu do kwestii naruszenia art. 227 k.p.c., Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, art. 227 k.p.c. ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. W konsekwencji twierdzenie, że przepis ten został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a jego pośrednie naruszenie może polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go do udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, kiedy ocena ta była błędna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, LEX nr 1228438). W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie nie zaszła żadna z przytoczonych okoliczności, więc zarzut ten nie mógł znaleźć uzasadnienia. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe i zgromadził dokumentację, która legła u podstaw prawidłowego rozstrzygnięcia.

W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek